

Kara Vâsıf (1880-1931)

Kara Vâsıf, 1880 yılında Yemen’de doğmuştur. Aslen Arap kökenli olan Kara Vâsıf’ın babası subay Mehmet Vehbi Bey, annesi Fatma Hanım’dır. Vâsıf Bey’in ilk ve orta öğrenimini babasının görevli bulunduğu yerlerde tamamlamış olduğu düşünülmektedir.

Kendisi Bursa Askerî İdadîsinden mezun olduktan sonra 1897 yılında Harp Okulunda öğrenime başlamıştır. Harp Okulundan 2 Şubat 1901 tarihinde mülâzım-ı sâni (teğmen) rütbesiyle mezun olan Vâsıf Bey, sonrasında eğitimine Harp Akademisinde devam etmiş, Harp Akademisini 1904 yılında kurmay olamadan mümtaz yüzbaşı olarak tamamlamıştır.

Vâsıf Bey’in askerî hayatının ilk yılları genellikle, Osmanlı Devleti’nde milliyetçilik cereyanlarının etkilerinin yoğun hissedildiği, Balkan coğrafyasında geçmiştir.

31.Siroz Redif Fırkası, 28. Üsküp Fırkası, 72. Alay, 66. Alay, 17. Nizamiye Alayı, 35. Alay ve 4. Nizamiye Taburunda yürüttüğü görevlerin ardından 1909 yılı başında Vâsıf Bey, Karadağ Hudut Komiserliği yapmış, sonrasında Selânik Jandarma Mektebine tayin edilmiştir.

İkinci Meşrutiyet sonrası çıkan 31 Mart isyanını bastıran Hareket Ordusu içerisinde Mustafa Kemal ile birlikte görev yapan Vâsıf Bey, 33. Alay ve 15. Nişancı Taburundaki görevlerinin ardından 28 Mart 1911 tarihinde kurmay sınıfına kabul edilmiştir.

27 Nisan 1911 tarihinde Binbaşı rütbesine terfi eden Vâsıf Bey 17. Nişancı Tabur Komutanlığı görevinin ardından, 4 Mayıs 1911 tarihinde Arnavutluk’ta ihtilal çıkması üzerine bu taburla birlikte Görice Kumandanlığı emrine tayin edilmiştir. Kara Vâsıf ve Mustafa Kemal’in içinde yer aldığı birlikler Arnavutluk’ta çıkan isyanı bastırmıştır.

Vâsıf Bey, 26 Temmuz 1911 tarihinde Manastır’daki VI. Kolordu Erkan-ı Harbiyesi emrine verilmiştir.

3 Ocak 1912 tarihinde Genelkurmay 1. Şube emrine verilen Vâsıf Bey, 8 Şubat 1912 tarihinde önce Levazımat-ı Umumiye Dairesi bünyesinde teşkil edilen Seferberlik Şubesi Müdüriyetine, ardından 4 Haziran 1912 tarihinde İtalyan Harbi münasebetiyle Midilli Adası Erkân-ı Harbiyesine görevlendirilmiş, Midilli adasında savunma yapmaya yönelik girişimlerde bulunmuştur. Seferberlik görevinin lağvedilmesi sonrası Vâsıf Bey, 1912 yılı Ekim ayı sonunda tekrar Genelkurmay emrine alınmıştır.

Balkan Savaşı’nın başında Kara Vâsıf, Şark Ordusu Erkân-ı Harbiyesine tayin edilmiştir. Başkomutanlık Karargâhının Türk birliklerinin zayıflığını azaltabilmek için geri çekilme emri verdiği süreçte Kara Vâsıf, bölgedeki Bulgar birliklerini oyalayarak ordunun düzenli biçimde Çatalca hattına çekilebilmesi için zaman kazandırmıştır.

Balkan Savaşı’nın ilk döneminde Şark Ordusunda özellikle Lüleburgaz ve Çatalca bölgesinde hizmetlerde bulunan Vâsıf Bey, Tüfek ve Fişek Muayene Komisyonu azalığı, Dersaadet Merkez Kumandanlığı, Levazım Dairesi 2. Muayene Şubesi Müdürlüğü görevlerinin ardından 10 Şubat 1913 tarihinde Mekteb-i Harbiye Müdüriyetine tayin edilmiştir. Vâsıf Bey, 15

Sivas Kongresi’ne katılan Kara Vâsıf’ın Mustafa Kemal ve diğer delegelerle birlikte çekilmiş fotoğrafı (en sağda)

Mayıs 1913 tarihinde başladığı Harp Okulu Alay Komutanlığı görevinin ardından 25 Kasım 1913 tarihinde Genelkurmay 3. Şube Müdüriyetine atanmıştır.

1914 yılı başından itibaren sırasıyla Genelkurmay 4. Şube Müdürlüğünde, Sefer Heyet-i Tahkikiye Azalığı ile Divan-ı Harb-i Mahsûsa Müdde-i Umumî Muavinliği hizmetinde bulunan Vâsif Bey, sonrasında Genelkurmay Merkez Şubede çalışmıştır.

Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na girdiği sırada Binbaşı Vâsif Bey, Menzil Genel Müfettişliği Kurmay Başkanlığı vazifesiyle Kafkas Cephesi'nde bulunmaktaydı. Kendisi 22 Aralık 1914 tarihinde başlayan Sarıkamış Harekâtına, Kosor Müfreze Komutanı olarak katılmıştır. Ardından II. Ordu Kurmay Başkanlığı 1. Harp Harekâtı Şube Müdürlüğüne, 28 Mart 1915 tarihinde de Lazistan Çevresi Komutanlığı Kurmay Başkanlığına getirilmiştir.

9 Ağustos 1915 tarihinde 17. Fırka Komutanlığına atanan Kara Vâsif geçirdiği kulak rahatsızlığı sonrasında bu görevinde çalışmamış ve IV. Ordu'ya nakli yapılmıştır. Vâsif Bey 13 Şubat 1916 tarihinde, IV. Ordu'ya bağlı olan ve Birssebi bölgesinde konuşlu bulunan 27. Tümen Komutanlığına tayin edilmiştir.

Kulak rahatsızlığının tedavisi için İstanbul'a gelen Vâsif Bey, 10 Aralık 1916 tarihinde Albaylığa terfi ettirilmiş, yaşadığı sağlık sorunları nedeniyle 11 Aralık 1916 tarihinde emekliye sevk edilmiştir.

Karakol Cemiyeti, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasını müteakip Talat Paşa'nın isteği ve talimatı üzerine, Kara Kemal ve Kara Vâsif'in ortak gayretleri sonucu İstanbul'da gizli bir siyâsî teşkilât olarak kurulmuştur.

Mütarekenin başında Karakol Cemiyeti'nin kuruluş çalışmalarını yürüten ve cemiyet tüzüğünü hazırlayan Kara Vâsif Bey, kurtuluş çalışmalarını programlı ve teşkilâtli bir hale getirmeye gayret etmiştir. Karakol Cemiyeti Genel Teşkilât Tüzüğü ile birlikte, genel konuları ihtiva eden ve 50 maddeden oluşan Karakol Cemiyeti Genel Görev Yönetmeliği hazırlanmıştır.

Tüzükte belirtildiğine göre cemiyet, milletin birlik, hürriyet ve mutlak hâkimiyeti ile vatanın siyâsî, coğrafi ve ekonomik bağımsızlığını sağlamayı ve korumayı amaç edinmiştir. Ayrıca Cemiyetin Türkiye içinde bir Genel Merkezi, buna bağlı olarak her vilayet, bağımsız sancak ve önemli kaza merkezlerinde, ayrıca kaza şubelerine bağlı nahiye ve köylerde birer şubesinin bulunması kararlaştırılmıştır. Genel Merkez dairelere, daireler de kısımlara ayrılmıştır. Kısımların yapmakla yükümlü olduğu işler sırasıyla; genel siyaset, istihbarat, dışişleri, propaganda, Karakol şubelerinin kuruluşu ve örgütlenmesi, millî ordu ve muharebe çeteleri oluşturma, seferberlik ve savaş harekâtı, genel kuvvet, silâh, mühimmat, malzeme bulma ve hazırlama, malî işler, asker, silah, araç-gereç taşıma ve gönderme, haberleşme ve ulaşım, özlük işleri ile mahkeme ve ceza işleri olarak belirlenmiştir.

Cemiyet amacını kavrayan, her aydın ve düşünürün, kalbinde vatan aşkını, millet sevgisini, insanlık ızdırabını duyan, her azim ve iman sahibinin cemiyete üye olabilmesi ilke olarak kabul edilmiştir. Ancak üye olunabilmesi için kişinin ketum, fedakâr ve iyi ahlâk sahibi olması zorunlu tutulmuştur.

Genel Görev Yönetmeliğinde ise, cemiyet üyelerinin gerçekleştirilen her türlü teması şüphe çekmeden ve şahsî bir nitelikte sürdürmelerine, ayrıca temas görevlilerinin sır saklamasını bilen ve duygularına hâkim kişilerden seçilmelerine oldukça önem verilmiştir. Casusların her sınıf ve sosyal tabakaya mensup kişilerden seçilmesi (kabadayı, mert, yiğit, ağırbaşlı, çapkın vb.) görevin başarıyla yerine getirilmesi açısından lüzumlu görülmüştür. Her Karakol şubesinin sınırları içinde ya da civar bölgelerde; cinayet işleyen, haydutluk yapan Müslüman-gayrimüslim çetelerin

tümüyle mücadele etmesi, emniyet ve güvenliği sağlayıp devam ettirmesi, ordunun harekâtını kolaylaştırmak için en az bir muharebe çetesi oluşturması, görevi olarak kabul edilmiştir. Yönetmelikte yer aldığına göre Karakol Cemiyeti, başka unsurların Müslümanlara karşı yapacağı her cinayet ve zararı misliyle cezalandırmayı görevi olarak saymıştır.

Kara Vâsıf'ın kuruluşuna öncülük ettiği Karakol Cemiyeti yürüttüğü faaliyetlerle Millî Mücadele sürecinde bağımsızlık mücadelesi veren kadrolara para, askerî malzeme ve nitelikli personel temin etmeyi başarmış, istihbarat desteği sağlamış, kamuoyunu etkilemek için propaganda faaliyetleri yürütmüş ve muharebe çeteleri oluşturarak bölgesel güvenliği sağlamaya yardımcı olmuştur.

Karakol Cemiyeti'nin kuruluş sürecinde oldukça aktif faaliyet gösteren Kara Vâsıf, Millî Mücadele döneminde bu yapı içerisinde entelektüellerle irtibatı tesis etmiştir.

Vâsıf Bey, mütarekenin ilk günlerinden itibaren İstanbul'da aydın çevrelerle kurduğu ilişkiler ve Karakol mensuplarının çalışmaları sayesinde, Millî Mücadele açısından oldukça önemli bilgiler elde etmiştir. Kara Vâsıf tarafından edinilen bu bilgiler, Millî Mücadele liderleri açısından kısa zamanda çok değerli bir kaynak halini almıştır.

Kara Vâsıf Millî Mücadele döneminde İstanbul'da yardımına ihtiyaç duyulan pek çok meselenin çözümünde, Trakya ile haberleşmenin ve bilgi alışverişinin sağlanmasında, Anadolu'ya subay sevkini içeren çeşitli taleplerin karşılanmasında, önemli resmî belgelerin dağıtımında, koordine, organizasyon ve aracılık gerektiren işlerin halledilmesinde oldukça etkin faaliyetler yürütmüştür. Kendisi Millî Mücadele'nin başlangıcında Mustafa Kemal Paşa'nın ilk mektup yazdığı kişilerden birisi olmuştur. Kara Vâsıf, 16-25 Ağustos 1919 tarihlerinde toplanan Alaşehir Kongresi tarafından umum cephe kumandanlığına seçilmiştir.

Sivas Kongresi'ne Antep delegesi olarak katılan Kara Vâsıf, kongre öncesinde Mustafa Kemal ile bir araya gelmiş, bu görüşmede ikili arasında Karakol Cemiyeti'nin hedefleri ve çalışma yöntemleri konusunda ciddî bir tartışma yaşanmıştır. 11 Eylül 1919 tarihinde yapılan kongrenin sekizinci toplantısında, Heyet-i Temsiliye'ye seçilen 6 yeni üyeden birisi (Afyonkarahisar temsilcisi) olmuştur.

Temsil Heyetince 15 Ekim 1919 tarihinde irtibat delegesi olarak, İstanbul ile bağlantıyı tesis etmek üzere başkente gönderilmesine karar verilen Kara Vâsıf, böylelikle önceden beri gayrı resmî şekilde yürüttüğü bu görevini bundan böyle resmî olarak yürütmeye başlamıştır.

Kara Vâsıf, 20 Ekim 1919 tarihinde başlayan Amasya Mülakatında, resmî bir sıfatı olmadan Mustafa Kemal, Rauf ve Bekir Sami Bey ile birlikte yer almıştır.

Vâsıf Bey, Temsil Heyeti üyeleriyle bazı komutanların katıldığı Sivas'taki toplantıya da 27 Kasım 1919 tarihinden itibaren iştirak etmiştir.

Vâsıf Bey, 12 Ocak 1920 tarihinde açılan Mebusan Meclisi'ne Sivas mebusu olarak katılmıştır. Vâsıf Bey'in önemli gelişmelere dair Temsil Heyeti'ni bilgilendirme görevi ayrıca mevki ve makam sahibi kişilerle ilişkileri, Mebusan Meclisinin açılışı sonrası da devam etmiştir.

Temsil Heyeti irtibat delegesi ve Sivas mebusu sıfatıyla İstanbul'da faaliyet yürüten Kara Vâsıf, İstanbul'un işgali sürecinde İngilizler tarafından tutuklanarak Malta'ya gönderilmiştir. Kendisi Malta'daki bu esaret döneminde kuş besleyerek ve çiçek yetiştirerek günlerini geçirmeye çalışmıştır.

Malta esareti sonrası Ankara'ya gelen Kara Vâsîf, 21 Kasım 1921 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine katılmıştır. Dördüncü yasama yılı sonuna kadar hizmet ettiği mecliste Millî Savunma Encümeni Başkanlığı, Mazbata Muharrirliği, Malî Bütçe, Hariciye, Posta ve Telgraf ile Murakabe Encümeni üyeliği görevlerinde bulunmuştur. Kara Vâsîf, kısa bir dönem Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu İdare Heyeti üyeliği de yapmıştır.

Önce Birinci Grup'ta yer alan Vâsîf Bey, bu gruptan ayrıldıktan sonra bir süre muhalif mebuslarla ortak hareket etmiş, ardından İkinci Grubun kurucu üyelerinden birisi olmuştur. İkinci Grup'ta en dikkat çeken isimlerden birisi olan Vâsîf Bey, grubun duyarlı olduğu tüm konulara büyük hassasiyet göstermiş ve Birinci Gruba karşı yoğun bir muhalefet yürütmüştür.

1923 seçimleri sonucunda İkinci Grup üyelerinin parlamento dışı kalması üzerine Vâsîf Bey de yeni siyasî arayışlar içerisine girmiştir. Bu süreçte Türkiye Millî İthalat ve İhracat Anonim Şirketi adı verilen ticarî bir teşekküle katılan Vâsîf Bey, 17 Kasım 1924 tarihinde Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kurulunca bu fırkaya dâhil olmuş, fırkanın İstanbul teşkilâtında görev yapmış, İstanbul şubesi kâtib-i umumiliğine getirilmiştir. Ancak Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası Takrir-i Sükûn Kanununa dayanılarak 3 Haziran 1925 tarihli Vekiller Heyeti kararıyla kapatılmıştır.

Kara Vâsîf, Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'ya karşı İzmir'de tertip edilen suikast teşebbüsü kapsamında tutuklanmıştır. İlk sorgulamasının ardından 25 Haziran 1926 tarihinde vapurla İzmir'e sevk edilen Vâsîf Bey, 10 Temmuz'da buradaki mahkeme tarafından tekrar sorguya çekilmiştir. Mahkeme 13 Temmuz'da, Sivas eski mebusu Kara Vâsîf ile diğer bazı şahısların yargılamalarının Ankara'da devam etmesine hükmetmiştir.

Ankara İstiklâl Mahkemesi tarafından 26 Ağustos 1926 tarihinde açıklanan hükme göre, İkinci Grubun eski üyesi ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası İstanbul Kâtib-i Umumiyesi Kara Vâsîf Bey hakkında siyasî faaliyetlerinde kanuna aykırı bir durum tespit edilmediğinden beraat kararı verilmiştir.

Mahkeme sonucu beraat eden Kara Vâsîf, 28 Ağustos 1926 tarihinde İstanbul'a gelmiş, siyasetten uzak bir yaşam sürmüştür ve ticaretle meşgul olmuştur. Bu dönemde Vâsîf Bey ailesiyle birlikte Göztepe (Kızıltoprak)'de ikamet etmeye başlamıştır.

Vâsîf Bey, kulaklarının ağır işitmesinden kaynaklanan bir tren kazası sonucu 9 Aralık 1931 tarihinde İstanbul'da yaşamını yitirmiştir. Cenazesi bir gün sonra Zühtüpaşa Camiinde kılınan namazı müteakip Karacaahmet Mezarlığına defnedilmiştir.

Üçü erkek, üçü kız olmak üzere toplam altı çocuk sahibi olan Vâsîf Bey'in vefatı sonrasında, TBMM birinci döneminde bulunan üyelere vatanî hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında, 15 Aralık 1948 tarihinde çıkarılan 5269 numaralı kanun hükmü kapsamında, eşi Emine Mediha ile kızları Aygül, Aytekin ve Emine Türkân'a maaş bağlanmıştır.

Askerlikteki üstün hizmet ve başarılarından dolayı beşinci rütbeden Mecidî Nişanı ve gümüş liyakat madalyasıyla taltif edilen Kara Vâsîf aynı zamanda yeşil şeritli İstiklâl madalyası sahibidir.

Ferhat UYANIKER

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Arşivi

- 295, G.20, B.20001.
- 297, G.2, B.2001.
- 297, G.19, B.19-1001.
- 297, G.32, B.32001.
- 298, G.1, B.1001.
- 299, G.30, B.30-1001.
- 299, G.34, B.34-2001,3001.

Cumhurbaşkanlığı Arşivi

- Nu:01014993.
- Nu:01019820.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Başbakanlık Osmanlı Arşivi

- Bâbiâlî Evrak Odası, 4368, G.327564, S.1.
- Bâbiâlî Evrak Odası, 4416, G.331154, S.2.

Emekli Sandığı Arşivi

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Daire Başkanlığı Arşivi

- ATAZB, K.15, G.2, B.2.
- ATAZB, K.20, G.125, B.1.

Kara Harp Okulu Tarihi Arşivi

- 25 ve 27 Numaralı Künye Defterleri.
- Millî Savunma Bakanlığı Arşivi

- “Subay Şahsî Dosyası ve Emeklilik İşlem Dosyası” Kayıtlarına Göre Düzenlenen “Askerî Safahat Belgesi”.

Resmî Yayınlar

Resmî Gazete

- 20 Aralık 1948, S.7084.
- 1 Mart 1950, S.7445.
- 1 Mart 1961, S.10746.
- 26 Nisan 1996, S.22622.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Gizli Celse Zabıtı

- Devre:1, C.3, s.274,276-277.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi

- Devre:1, C.14, s.286.
- Devre:1, C.15, s.295.
- Devre:1, C.18, s.145.
- Devre:1, C.19, s.392-393.
- Devre:1, C.20, s.340.
- Devre:1, C.28, s.42-43.

Vâsıf Bey'e Ait Tercüme-i Hal Kâğıdı.

Kitaplar

- **1912-1913 Balkan Harbinde Türk-Bulgar Harbi, Lüleburgaz-Pınarhisar Muharebesi**, C.3, Çev. Albay Murat TUNCA, İstanbul Askerî Basımevi, 1945.
- ARIKOĞLU, Damar, **Hâtıralarım**, Tan Gazetesi ve Matbaası, İstanbul, 1961.
- **Atatürk'ün Not Defterleri 1**, Genelkurmay ATASE Başkanlığı Yay., Ankara, 2004.
- AYBARS, Ergün, **İstiklâl Mahkemeleri**, Milliyet Yay., İstanbul, 1997.
- BAYKAL, Bekir Sıtkı, **Heyet-i Temsiliye Kararları**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1974.
- **Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi, Kafkas Cephesi 3'üncü Ordu Harekâtı**, Birinci Kitap, C.2, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1993.
- **Bursa Askerî Lisesi 1931-1932 Hatırası**, Hüsnütabiat Matbaası, İstanbul, 1932.
- CEBESOY, Ali Fuat, **Millî Mücadele Hatıraları**, Vatan Neşriyatı, İstanbul, 1953.
- **Cepheden Meclise**, Haz. Hülya YARAR, Mustafa DELİALİOĞLU, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1999.
- ÇAVDAR, Tefvik, **Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950**, İmge Kitabevi, Ankara, 1999.
- ÇEVİK, Zeki, **Millî Mücadele'de Müdafaa-i Hukuk'tan Halk Fırkası'na Geçiş (1918-1923)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2002.
- ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi, Millî Mücadele ve TBMM 1.Dönem (1919-1923)**, C.3, TBMM. Vakfı Yay., Ankara, 1995.
- Gazi Mustafa Kemal, **Nutuk**, Devlet Basımevi, İstanbul, 1938.
- GÖRGÜLÜ, İsmet, **On Yıllık Harbin Kadrosu 1912-1922**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 2014.
- **Heyet-i Temsiliye Tutanakları**, Haz. Uluğ İĞDEMİR, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1975.
- ILIKAN, Sema-Faruk, **Ankara İstiklâl Mahkemesi: Ankara İstiklâl Mahkemesi'nde Cereyan Eden Suikast ve Taklib-i Hükümet Davasına Ait Resmî Zabıtlar**, Simurg Yay., İstanbul, 2005.
- İĞDEMİR, Uluğ, **Sivas Kongresi Tutanakları**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1969.
- KARABEKİR, Kâzım; **Günlükler (1906-1948)**, C.2, Haz. Yücel Demirel, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2009.
- KARACA, Taha Niyazi, **Son Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 2004.
- KIZILIRMAK, Ahmet, **Askerî ve Siyasi Yönleriyle Kâzım Özalp**, TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yay., Ankara, 2012.
- KOCAHANOĞLU, Osman Selim, **Atatürk'e Kurulan Pusu-İzmir Suikasti'nin Perde Arkası**, Temel Yay., İstanbul, 2003.

- KOCATÜRK, Utkan, **Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 1999.
- KONUKÇU, Enver, **Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2000.
- KURTCEPHE, İsrail-BALCIOĞLU, Mustafa, **Kara Harp Okulu Tarihi**, Kara Harp Okulu Matbaası, Ankara, 1991.
- ÖZTÜRK, Kemal, **İlk Meclis**, İnkılab Yay., İstanbul, 1999.
- **Sivas Kongresi Tutanakları ve Belgeleri**, Haz. Recep TOPARLI, Cumhuriyet Üniversitesi Sivas Araştırma ve Uygulama Merkezi Yay., Sivas, 2014.
- TANSU, Samih Nafiz, **İki Devrin Perde Arkası**, Hilmi Kitabevi, İstanbul, 1957.
- **TBMM I.Dönem Albümü 23 Nisan 1945**, TBMM Basımevi, Ankara, 1945.
- TUNAYA, Tarık Zafer, **Türkiye’de Siyasi Partiler (1859-1952)**, Doğan Kardeş Yayınları A.Ş. Basımevi, İstanbul, 1952.
- **Türkiye Millî İthalat ve İhracat A.Ş. Nizâmnamesi**, Ali Şükrü Matbaası, İstanbul, Ankara, 1338.
- YALMAN, Ahmet Emin, **Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim 1**, Yay.Haz. Erol Şadi Erdinç, Pera Turizm ve Ticaret A.Ş., İstanbul, 1997.
- **Yenibahçeli Şükrü Bey’in Hatıraları**, Yay.Haz. Yaşar SEMİZ, Ömer AKDAĞ, Çizgi Kitabevi, Konya, 2011.

Sürelî Yayınlar

Dergiler

- CAN, Fahri, “Karakol Cemiyeti Nasıl Kurulmuştu?”, **Hatıralar, Vesikalar, Resimlerle Yakın Tarihimiz**, C.4, Vatan Gazetecilik ve Matbaacılık T.A.Ş., İstanbul, 1962, s.257-260.
- ÖNDEŞ, Osman, “Mirliva Ahmed Avni Paşa ve Hatıratı”, **Askerî Tarih Araştırmaları Dergisi**, S.23, Y.12, Genelkurmay ATASE Başkanlığı Yay., Ankara, 2014, s.55-98.
- “Rauf Orbay’ın Hatıraları”, **Hatıralar, Vesikalar, Resimlerle Yakın Tarihimiz**, C.3, Vatan Gazetecilik ve Matbaacılık T.A.Ş., İstanbul, 1962, s.276.

Gazeteler

- **Akşam**, 10 Aralık 1931, S.4730, s.1-2.
- **Cumhuriyet**, 18 Kasım 1924, S.191, s.1.
- **Cumhuriyet**, 25 Haziran 1925, S.766, s.1.
- **Cumhuriyet**, 29 Ağustos 1926, S.828, s.1.
- **Cumhuriyet**, 10 Aralık 1931, S.2728, s.1,4.
- **Hâkimiyet-i Millîye**, 27 Eylül 1926, S.1876, s.4.

- **Hâkimiyet-i Millîye**, 10 Aralık 1931, S.3738, s.3.
- **İkdam**, 7 Aralık 1900, S.2315, s.2.
- **Milliyet**, 10 Aralık 1931, S.2095, s.1,6.
- **Milliyet**, 10 Aralık 1931, S.2095, s.6.
- **Milliyet**, 11 Aralık 1931, S.2096, s.6.
- **Son Posta**, 10 Aralık 1931, S.495, s.1,3.
- **Tevhid-i Efkâr**, 30 Nisan 1923, s.2.
- **Tevhid-i Efkâr**, 22 Aralık 1924, S.4283-1255, s.1.
- **Vakit**, 10 Aralık 1931, S.5000, s.1,2.

Tezler

- GÜRBÜZ, Musa, **Karakol Cemiyeti**, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1987.

İnternet Kaynakları

https://tr.wikipedia.org/wiki/Sivas_Kongresi#/media/Dosya:Mustapha_Kemal_Pasha_&_members_of_his_Nationalist_Committee,_Sivas,_1919.jpg, Erişim Tarihi: 12 Eylül 2021.

30/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/kara-vasif-1880-1931-2/?pdf=5212> adresinden erişilmiştir